

Beágyazott Linux alapú Modell autó

MSc Önálló laboratórium 2

2022.12.13

Készítette: Koloszár Gergely

Konzulens: Bányász Gábor

Motiváció

A félévi munkámat a tavaji félévben végzett önálló laboratórium munkám alapozta meg. Az előző félévben egy linux alapú modell autó megépítését tűztem ki célul, amely moduláris kialakításának hála szabadon, igény szerint fejleszthető.

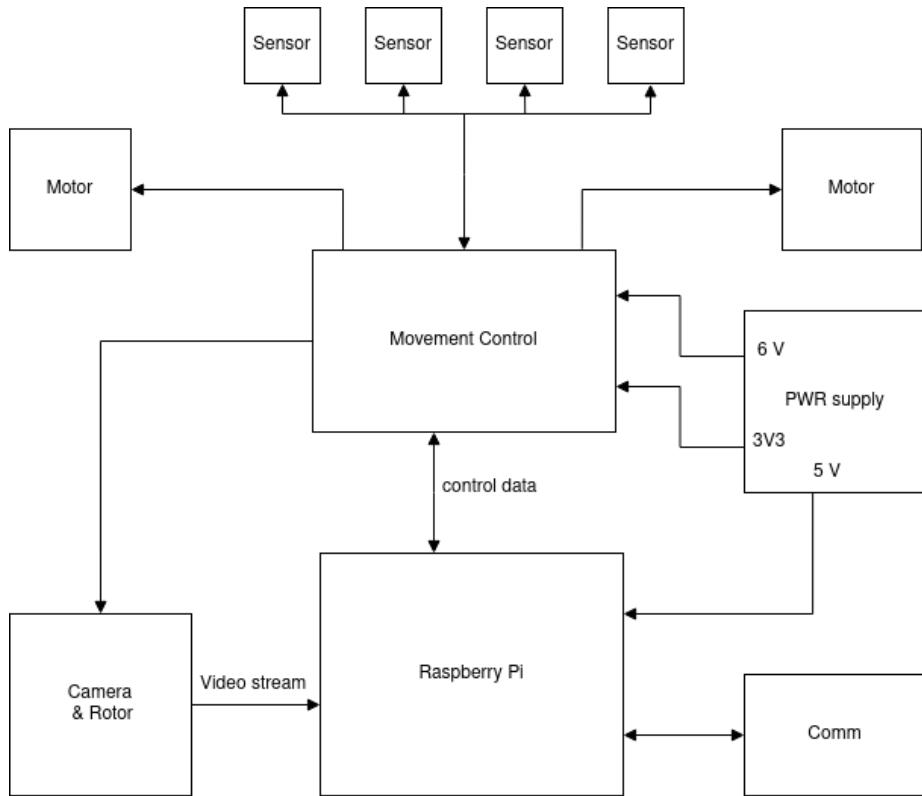
Fő motivációm ebben a projektben három fő területen történő tapasztalatszerzés és fejlődés.

- PCB tervezés
- Firmware fejlesztés
- Linux driver programozás

A fenti témaikörök mindegyikében rendelkeztem minimális mennyiségű tapasztalattal, de ezek elmélyítését evidens, és hasznos fejlődési lehetőségeknek tekintettem. Erre a legjobb lehetőséget, a fentiek egy projektben történő "egyesítésében" láttam.

Az előző félév munkája

Az előző félévben sikeresen megalkottam a projekt rendszertervét:

A fenti topológia négy fő részből áll:

- *Raspberry Pi* : A központi vezérlésért felelős modul, egy beágyazott linux disztribúciót futtató eszköz amely a user számára könnyű vezérlési interfést biztosít.
- *Vezérlő PCB* : A robot alapja, egy STM32 mikrovezérlőn alapuló áramkör, amely a Pi irányából érkező utasításokat dekódolja, meghajtja a motorokat és lekérdezi a szenzorok értékét.
- *Táp áramkör* : A raspberry pi, és a vezérlő áramkör számára állít elő 3.3V illetve 5V tápfeszültséget, valamint a motorok számára 6V feszültséget.

A táp, és a vezérlő áramkörhöz KiCAD segítségével PCB-ket terveztem.

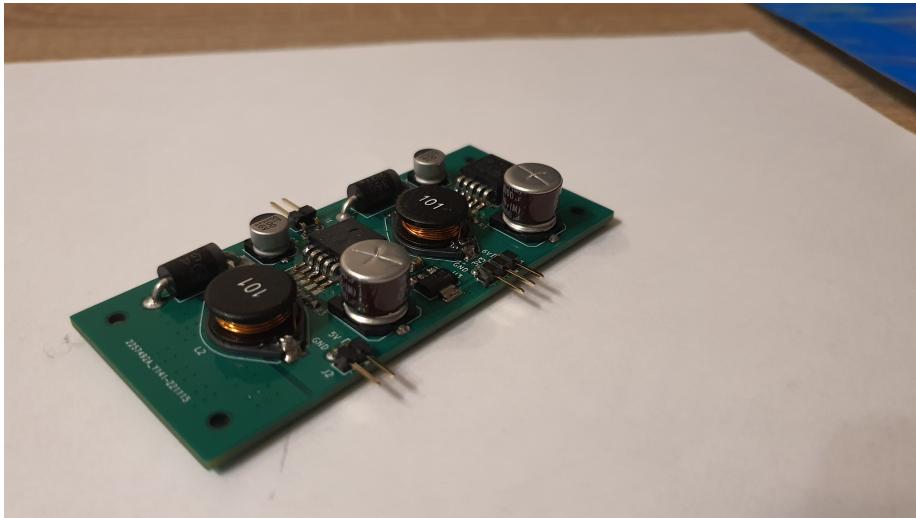
A táp áramkör

Az eszköz megtáplálását egy külön áramkör végzi, lévén több különböző feszült ségszint előállítására van szükség. A raspberry pi 5V tápfeszültséget, és maximum 15W teljesítményt igényel, a vezérlő logika illetve a motorok pedig rendre 3.3V és 6V feszültséget igényelnek, összesen pedig szintén 15W teljesítményt.

A topológiát tekintve a táp két kapcsolóüzemű tápegységből áll, és egy LDO-ból

áll. A két kapcsolóüzemű táp a 12V bemenetről 6V és 5V feszültséget állít elő, a 3.3V feszültséget pedig az LDO állítja elő az 5V jelszintből.

Az eszköz tényleges feszültésgforrása három 18650-es lítium cella, amelyeket egy BMS modul köt össze, így biztosítva a 12V feszültséget és 30W teljesítményt a tápáramkörnek.

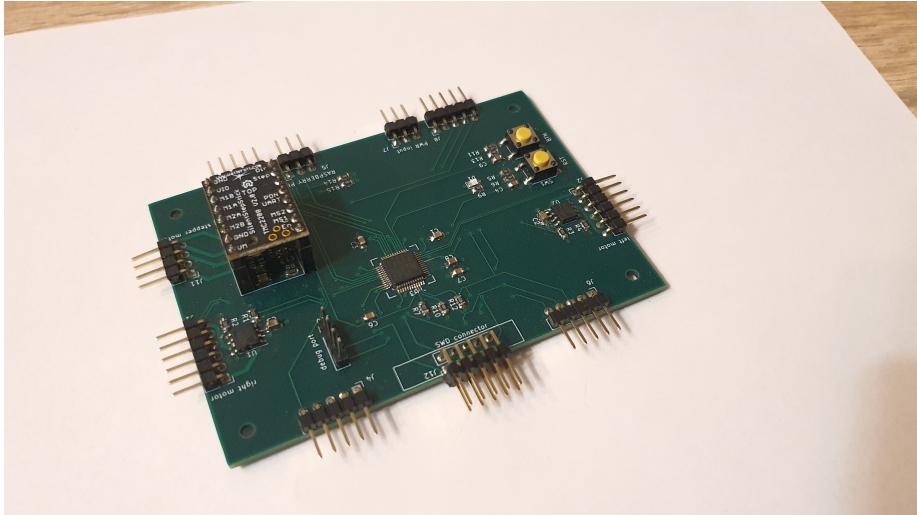
A vezérlő áramkör

A vezérlésért felelős áramkör egy mikrokontrolleres kapcsolás, amely a szervómotorok meghajtásáért, egy léptetőmotor forgatásáért, valamint négy távolságsszenzor leolvásásáért felelős. A kapcsolás központjában egy STM32F103C8 típusú mikrokontroller helyezkedik el, amely a fenti feladatok végrehajtása mellett interfészti biztosít egy I₂C porton keresztül a raspberry pi számára valamint debug célra egy soros porton keresztül, a fejlesztő számára.

Az áramkörön található a szervómotorok meghajtásáért felelős IC-pár, amelyek full bridge architektúrában teszik lehetővé a motorok PWM jellet történő vezérlését. A PWM jelet direkt a mikrokontroller szolgáltatja.

A PCB négy sarka mellett négy csatlakozót találunk amelyek a mikrokontroller I₂C portját kötik össze. Ezekre a csatlakozókra kapcsolódnak majd az I₂C buszon kommunikáló távolságérzékelők, amelyek az eszköz biztonságáért felelnek.

Az áramkörön található továbbá egy modul, amely a szervómotor meghajtásáért felelős, és USART kapcsolaton keresztül lehet vezérelni, valamint programozó csatlakozó a mikrokontroller számára, gomb, és LED, amik a fejlesztést megkönyítik.

Összeszerelés

Az idei év első feladata az áramkörök összeszerelése és élesztése volt, amely több kevesebb szerencsével sikerült. Apróbb nehézséget jelentett a mikrovezérlő forrasztása a kis méret miatt, valamint, a kapcsüzemű tápok forrasztása amelyekre nem készülttem fel a tervezéskor, és nem hagytam ki a maszkot a thermal padek mögött a kézi forrasztáshoz.

Fejlesztői környezet

A fejlesztésben használt eszközök terén egy kevssé szokványos megoldáshoz folyamodtam, ez pedig egy saját fejlesztői környezet összerakását jelenti. A gyártók által készített fejlesztői környezetek gyakran nehézen használhatóak, lassúak, és linux operációs rendszer alá nehezen telepíthetők. A firmware megalkotásában azonban nincs olyan lépés, ahol a teljes IDE szükségszerű lenne.

A szerkesztő

A projektet így egy általam már régebben használt szövegszerkesztő segítségével, az `Emacs`-el valósítottam meg. Ez a szövegszerkesztő különösen nagy hangsúlyt fektet a személyreszabhatóságra és az ergonómiára így a fejlesztést segítő majdnem bármilyen igény kielégíthető. A program teljesen open source, és minden nagyobb operációs rendszerre lefordítható, valamint tartozik hozzá több repository, amelyből package-ek letöltésével személyreszabható az élmény.

Az `Emacs` egy megfelelő csomag installálása után támogatja az LSP, azaz a Language Server Protocolt. Ez a protocol a Microsoft fejlesztése és egy univerzális szabvány language serverek és szövegszerkesztők avagy IDE-k kommunikációjára.

Az intelisense funkcionális és kódanalízis ezzel a csomaggal és egy telepített C language serverrel megoldható. Erre a célra nálam egy Clang futott.

A megelelő fordító kapcsolók ismeretéhez egy utolsó simítás, a `compile_commands.json` file generálása hiányzik. Ezt a filet a bear nevű programmal generáltam ami után tökéletesen működött a környezet.

Fordító

A program fordításához a hivatalos `arm gcc` toolchain használtam amely legfrissebb verziója elérhető az archlinux repositorykból. Ennek a fordítónak a paraméterezése manuálisan bonyolult, és repetitív feladat, amely rengeteg hibalehetőséget rejt magában, így a `make` nevű program segítségével egy Makefileban végeztem a parametrizálást. A makefile hatalmas előnye, hogy könnyen megadhatóak az elvégezni kívánt funkciók, és könnyű műveletté teszi a fordítást, ha a script már rendelkezésre áll.

Build rendszer

A fordításhoz használt Makefile alapjaként az STM32CubeIDE környezet által generált makefile szolgált. Ennek a filenak az alapján írtam meg a projektben használt scriptet. Később ez a script kibővítésre került olyan úgynevezett targetekkel, amelyek pusztán kényelmi szempontok miatt kerültek be.

A keretrendszer

Beágyazott szoftverfejlesztésben többfajta keretrendszer áll a rendelkezésünkre. Ezek közötti választásnak több szempontja lehet. A generált kód mérete, futásideje, a C kód olvashatósága és a fejlesztés sebessége, mind mind olyan szempont amelyet érdemes figyelembe venni. STM32 mikrovezérlő esetén az ST két gyártóspecifikus specifikus keretrendszer biztosít, az ARM pedig egyet.

CMSIS

A CMSIS, azaz Cortex Microcontroller Software Interface Standard, egy az ARM és a chipgyártó által közösen készített keretrendszer amely a mikrovezérlő regisztereire szolgáltat define-okat, valamint a Cortex mag kezelésére függvényeket, és adatstruktúrákat. Segítségével az egész mikrovezérlő regiszter szinten elérhető és vezérelhető.

Hátránya hogy a fejlesztés során a teljes mikrovezérlő pontos ismerete szükséges, hiszen regiszter szinten kell konfigurálni minden perifériát és funkciót, ami nem könnyű feladat. Ennek megfelelően a kód megírása nagyon sok időt vesz igénybe.

Egy elkészült kód azonban számos előnnyel is rendelkezik, mint például hogy a CMSIS defineok lényegében minimális overheaddel tudnak fordulni. Ez optimális

kódmeretet tesz lehetővé számunkra valamint rendkívül gyors futásidőt lévén a kód teljes egészében manuálisan optimalizálható.

A projektben én a CMSIS mellett döntöttem, mert ebben láttam a legtöbb tanulási lehetőséget, valamint amennyiben szűkös lenne a memória, ebben a környezetben tudom a legjobban kioptimalizálni a kódmeretet.

LL Driver

Az STMicroelectronics a CMSIS-re építő drivere az LL azaz low-layer, vagy low-level driver. Ez a réteg nem kifejezetten a direkt felhasználásra készült, leginkább függvényhívásokba rejti a CMSIS kódot, így téve egyszerűbbé a programozást.

HAL Driver

A HAL (Hardware Abstraction Layer) driver az ST által ajánlott és leginkább támogatott driver. Komplett HAL ökoszisztemára épít amely nagyon kényelmes fejlesztést tesz lehetővé. Ezért cserébe a nagy kódmeret, és a szuboptimális futásidő az, amit a HAL-ban megírt projektek veszítenek.

Nagy előnye a HAL drivernek a CMSIS-hez képest, hogy rengeteg dokumentáció, példaprojekt, és segédanyag található az interneten. Míg CMSIS fejlesztés közben a legnagyobb segítség a mikrovezérlő reference manual-ja, és a nehezen kikereshető példakódok, addig a HAL driver felhasználásához komplett kurzusok léteznek az interneten, amelyek teljesen ingyen hozzáférhetőek.

A multitasking megoldások: FreeRTOS

A projektben használt vezérlésnek több feladattal kell párhuzamosan megbírköznie:

- szenzorok rendszeres olvasása
- folyamatos kapcsolattartás a vezérlő számítógéppel
- motorok vezérlése

A beágyazott szoftverek esetében több feladat egyszerre történő elvégzése komoly kihívás, amelyre az ipar több megoldási struktúrát talált ki. Egy projekt megírható saját speciális szabályok betartásával és valamilyen szinten alkalmas lesz párhuzamosan végezni több feladatot. Több feladat esetében vagy kellő tapasztalat hiányában ez a megoldás azonban nehézkes, és sok hibalehetőséget tartogat.

Szerencsére az ilyen helyzetek megoldására születtek meg a beágyazott operációs rendszerek, amelyekből számos különböző fajta közül válogathatunk. Az én választásom a legnepszerűbb ilyen operációs rendszerre, a FreeRTOS-ra esett.

Ez az operációs rendszer 32 bites mikrovezérlőkre lett optimalizálva, és teljesen nyílt forráskódú, így a projektbe történő integrálása nem ütközött különösebb

nehézségbe. További nagy előnye a részletes dokumentáció amely a FreeRTOS honlapján elérhető.

Firmware működés

Driverek megírása a perifériákhoz

A fejlesztés első elemének tekintettem hogy a mikrovezérlő perifériáit teszteljem, és megírjam a BSP-t (Board support Package), amelyre aztán a vezérlő logikát alapozhatom. A könnyebb navigáció érdekében a projektben használt fileokat külön mappákba szerveztem, és saját nevezéktant vezettem be. minden forrásfájl az `src` mappába kerül, és minden header állomány az `inc`-be. A file aláhúzással elválasztva tartalmazza a kategóriát, például `driver`, `task`, `IRQ`, valamint a kategórián belüli perifériát vagy funkciót amelyet megvalósít, pl.: `uart`, `i2c`.

A megfelelő fájlokban a mikrovezérlő reference manualja alapján implementáltam az inicializáló függvényeket, valamint az esetleges olyan hívásokat amikre majd gyakorlatban szükség lehet.

A jelenlegi állapotában a projekt tartalmaz:

- órajel és periféria inicializáló függvényeket, amelyek a rendszer órajelgráfját, illetve perifériáit inicializálják
- egy működő usart interfészet amely alkalmas debug célokra, illetve amely alapján a léptetőmotort vezérlő áramkör már tesztelhető
- egy működő timer funkciót, amely képes PWM jel generálására a motorokhoz
- egy felsetupolt SysTick timert amely a FreeRTOS működéséhez elengedhetetlen
- LED vezérlő függvényeket
- egy félig működő I2C kódöt, amely a periféria funkcióinak tesztelésére készült

Operációs rendszer élesztése

A projekt architektúrájába könnyen integrálható volt a FreeRTOS operációs rendszer. A megfelelő port file kiválasztása után kisebb nehézséget okozott a rendszer-interruptok szintjeinek konfigurálása. Ennek a megugrása után, a projektben három taskot hoztam létre hogy az interruptok kezelését valamint az ütemező működését tesztelhessem. A projekt jelenleg nem tartalmaz teljesen funkcionális taskot, a kommunikációra készült taskot leszámítva. Ezutóbbi részben felel a debug interfész biztosításáért.

A további task implementációk sajnos az I2C driver hiányában nem valósultak meg.

Taskok megírása

A projekt következő lépése, hogy a már megírt BSP réteg, és interrupt handler függvények segítségével implementáljam mindenáron (kommunikáció, sensor, motor) taskokat, valamint megírjam a vezérlésüköz használt protokolt amelyel a raspberry pi vezérelheti az áramkört.

Fejlesztési lehetőségek

A projekt elsődleges fejlesztési lehetősége a jelenlegi funkcionális befejezése:

- mechanikai váz megalkotása
- tápáramkör bemérése
- firmware véglegesítése
- linux driver megírása
- felhasználói applikáció, amely a viselkedésért felel.

A befejezett már működő eszközbe tervezve van egy kamera, ennek a kamerának a megvalósítása, a forgatás megvalósítása a firmwareben, illetve egy videotransfer megvalósítása a raspberry pi-n evidens és tanulságos fejlesztési lehetőség.

Repositoryk

1. A projekt teljes egészében verziókötve van és saját repositoryval rendelkezik: [link](#)
2. A CMSIS fejlesztésben használt projekt architektúra és scriptek szintén elérhetőek [githubon](#): [link](#)

Források

1. mikrokontroller dokumentáció: [link](#)
2. FreeRTOS honlap, dokumentáció: [link](#)
3. Emacs honlap: [link](#)
4. ARM GNU toolchain: [link](#)
5. Hasznos tutorialok amiből sokat tanultam a firmware megírásához: [link](#)